

Vattenläcka vid Vadstena hospitalskyrkogård

L2010:1734, L2024:178

Vadstena 3:2

Vadstena stad och kommun

Östergötlands län

Emma Karlsson

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet	Vadstena 3:2
Stad	Vadstena
Kommun	Vadstena
Län och landskap	Östergötland
Lämningsnummer	L2010:1734 (stadslager) och L2024:178(begravningsplats)
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Höjdsystem	-
Mätteknik	RTK-GPS
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Lst dnr	431-12449-2023
Lst handläggare	Maria Sjöqvist
ÖM dnr	0177/2023
ÖM projektnr	002278
KMR uppdragsnummer	202400053
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Motala kommun
Projektledare	Linnea Hernqvist/Emma Karlsson
Biträdande projektledare	-
Personal	-
Rapportansvarig	Emma Karlsson
Fältarbetstid	2023-08-03
Totalt undersöktes	Ca 35 m ²
Foto	Ja
Fynd	Nej
Analys	Nej
ÖM Intrasis nr	-
Grafik	Emma Karlsson
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.
Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.
Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Vattenläcka vid Vadstena hospitalskyrkogård

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Arkeologisk bakgrund	4
Syfte och metod	5
Resultat	5
Referenser	5

Omslagsbild: Cirka 25 m öster om det öppnade schaktet står den enda kvarvarande gravstenen från hospitalskyrkogården. Stenen restes över Wilhelm Gabne (1837–1857). Sannolikt har majoriteten av gravarna haft betydligt enklare gravvårdar, t ex träkors. Foto Emma Karlsson, ÖM.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

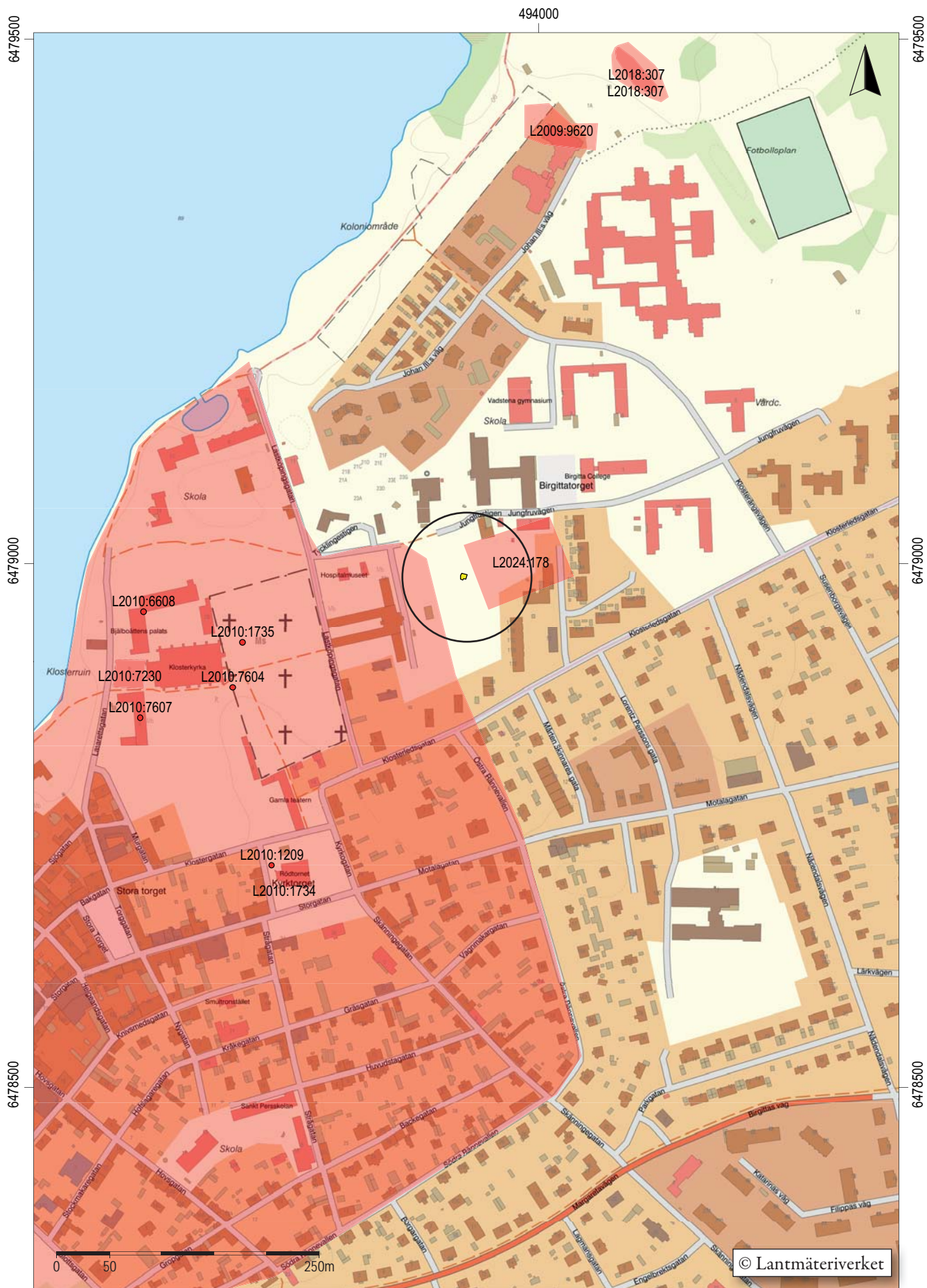
Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands museum genomförde i augusti 2023 en arkeologisk undersökning, i form av schaktningsövervakning, inom fastigheten Vadstena 3:2, Vadstena stad och kommun, Östergötland. Arbetet föranleddes av schaktning för VA. Det undersökta området var stort av tidigare markingrepp för ledningar. I schakten framkom inget av arkeologiskt intresse.

Emma Karlsson
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Topografiska webbkartan med undersökningsområdet (inom svart cirkel) och lämningar i Kulturmiljöregistret markerade (rött). Skala 1:5 000.

Inledning

Östergötlands museum har genomfört en arkeologisk undersökning, i form av schaktningsövervakning, inom fastigheten Vadstena 3:2, Vadstena stad och kommun, Östergötland. Arbetet föranleddes av en akut grävning vid befintliga VA-ledningar p g a kraftiga skyfall med översvämningar till följd. Arbetet utfördes i augusti 2023. Sökande och kostnadsansvarig var Motala kommun. Arbetet utfördes efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland. Ansvarig för fältarbetet var Linnéa Hernqvist och för rapporten svarade Emma Karlsson.

Arkeologisk bakgrund

Det aktuella undersökningsområdet låg öster om Lastköpingsgatan och söder om Jungfrustigen. Idag utgörs platsen av parkmark med gräsytor och träd. Schaktningsarbetet berörde två fornlämningsområden i *Kulturmiljöregistret*, dels Vadstena medeltida stadslager (L2010:1734), dels Vadstena hospitals begravningsplats (L2024:178).

Vadstena stad växte fram under 1300-talets sista decennier och fick stadsprivilegier år 1400. Det aktuella undersökningsområdet ligger strax nordost om Vadstena klosterområde, i utkanten av det registrerade stadsområdet (L2010:1734). Inom området öster om

klostret har det under medeltiden funnits ett antal bebyggelseenheter men var de legat exakt är idag okänt. Mest omtalat är gården *Susenborg*, vilken senast tolkats som klostrets skeppsgård. Under senmedeltiden har en stadsdel, benämnd *Laglösaköping*, varit belägen öster om klostret men dess exakta lokalisering och utbredning är dessvärre okänd (Karlsson 2022 med anf litt).

I området har Vadstena hospital legat sedan början av senmedeltiden. Anläggningen byggdes ut kraftigt under 1700- och 1800-talen. I mitten av 1800-talet anlades en kyrkogård avsedd för hospitalets patienter öster om hospitalet. Spår efter kyrkogården syns idag i form av en gravsten rest 1857. Kyrkogården finns markerad på historiska kartor under 1800-talets andra hälft (Karlsson 2022 med anf litt).

Enligt uppgifter ska skelettdelar och kistor ha påträffats vid olika schaktningsarbeten i området 1959 och 1967 (Hasselmo 1982:29). Enligt artikeln 1967 ska man då ha hittat ”tre kranier, skelettdelar och delar av likkistor” och att de framkom i samband med grävning för ledningar till en lågvattenreservoar, sydväst om ”vattenverkets byggnad”. Två av kranierna bar spår efter obduktion. Skeletten hittades på en meters djup (Östergötlands museum, topografiska arkiv).

Fyndplatsen bedöms vara mycket nära det aktuella schaktningsarbetet.

Figur 3. Rektifierad version av 1898 års karta över staden (LMM 05-vad-77) med det aktuella schaktet markerat. Den kvarvarande gravstenen över Wilhelm Gahne är markerad med svart symbol. Skala 1:2 000.

Figur 4. Det aktuella schaktet sett mot sydost. Foto Linnea Hernqvist, ÖM.

Syfte och metod

Syftet med undersökningen var att förhindra att fornlämning kom till skada. Om detta inte kunde undvikas skulle fornlämningens utbredning beskrivas och dokumenteras med vetenskapligt arbets sätt. Arbetet genomfördes i form av schaktningsövervakning. Om lämningar påträffades skulle de undersökas och dokumenteras. Inmätningar skulle göras med hjälp av RTK-GPS.

Resultat

Det öppnade schaktat var ca 6x6 m stort och ca 4 m djupt. Området visades sig vara urschaktat/stört av tidigare ledningsdragningar. I de återfyllda ledningsschakten var lera och omrörda matjords- och kulturlager. I dessa massor kunde inte några skelettdelar, eller andra fynd, ses.

Referenser

Hasselmo, M. 1982. *Vadstena*. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Rapport. Medeltidsstaden 36. Stockholm

Karlsson E. 2022. *Spår efter Predicantens huus - Bebyggelse lämningar intill Mårtens Skinnares hus*. Östergötlands museum. Rapport 2022:29.

Östergötlands museums topografiska arkiv. Vadstena Birgittas sjukhus. Tidningsartiklar. ÖC 10/1 och 9/3 1967.

Lantmäterimyndigheternas arkiv (LMM) Akt nr 05-vad-77. Upprättad 1898. Stadsplan. Vadstena. Östergötland.

Östergötlands museum genomförde i augusti 2023 en arkeologisk undersökning, i form av schaktningsövervakning, inom fastigheten Vadstena 3:2, Vadstena stad och kommun, Östergötland. Arbetet föranleddes av schaktning för VA. Det undersökta området var stört av tidigare markingrepp för ledningar. I schakten framkom inget av arkeologiskt intresse.

ISSN 1403-9273

Rapport 2024:5